

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

ЗАТВЕРДЖЕНО

Постанова вченої ради

31.08.2023

протокол № 9, п. 16

ВВЕДЕНО В ДІЮ

Наказ від 31.08.2023 № 107

**БЕЗПЕКА ЖИТТЯ /
LIFE SAFETY**

РОБОЧА ПРОГРАМА

Ступінь вищої освіти	«бакалавр» /	«bachelor»
Галузь знань	23 Соціальна робота /	Social work
Спеціальність	232 Соціальне забезпечення /	Social welfare
Освітня програма	Соціальне забезпечення /	Social welfare

Розробники: Заюков Іван, доктор економічних наук, доцент

Гарант освітньої програми «Соціальне забезпечення» – Мартинова Лілія, доктор економічних наук, доцент кафедри економіки та міжнародних відносин.

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри туризму та готельно-ресторанної справи від 28.08.2023 р. протокол № 18; на засіданні вченої ради факультету торгівлі, маркетингу та сфери обслуговування від 29.08.2023 р. протокол № 8.

Рецензенти:

Чорна Наталія, доктор історичних наук, професор.

Гриневич Петро, директор КУП «ЕкоВінн».

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.

Навчальна дисципліна «Безпека життя» займає провідне місце у структурно-логічній схемі підготовки фахівця, оскільки є дисципліною, що використовує досягнення та методи фундаментальних та прикладних наук з філософії, біології, фізики, хімії, соціології, психології, екології, економіки, соціального забезпечення тощо і дозволяє випускнику вирішувати професійні завдання за певною спеціальністю з урахуванням ризику виникнення внутрішніх і зовнішніх небезпек, що спричиняють надзвичайні ситуації та їхніх негативних наслідків.

Мета вивчення дисципліни полягає у набутті компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку.

Результатом вивчення навчальної дисципліни «Безпека життя» для освітньої програми «Соціальне забезпечення» є формування комплексу компетентностей:

- **інтегральна компетентність:**

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності соціального забезпечення або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

- **загальні компетентності:**

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 12. Здатність працювати в команді.

ЗК 15. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК 17. Здатність застосовувати soft skills навички в практичних ситуаціях.

- **спеціальні компетентності:**

СК 1. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави.

СК 2. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

Програмні результати навчання здобувачів з навчальної дисципліни «Безпека життя» полягають:

РН 2. Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення.

РН 3. Застосовувати методи збору інформації: аналіз документів, опитування та спостереження.

РН 15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

Міжпредметні зв'язки. Прогнозування небезпек, оцінка ступеня ризику, імовірності впливу на людину здійснюється на основі методів теорії імовірності, математичної статистики. При цьому використовуються дані про властивості речовин і матеріалів, закономірності їхньої взаємодії в природі. Ці дані одержують за допомогою фізики, хімії, екології і т. ін.

Критерії оцінювання результатів навчання.

Кредитно-трансферна система організації навчального процесу у вищому навчальному закладі передбачає введення системи комплексної діагностики знань здобувачів.

Перевірка та оцінювання знань, вмінь та навичок здобувачів з дисципліни «Безпека життя» забезпечується здійсненням поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять та передбачає оцінювання рівня теоретичної підготовки здобувачів до заняття із значенням теми та якість виконання відповідних практичних завдань. Здійснення поточного контролю знань здобувачів включає обговорення питань, опитування (усне або письмове), перевірку індивідуальних творчих завдань, комп'ютерне тестування.

Підсумковий контроль знань здобувачів передбачає складання письмового екзамену. Результат виконання екзаменаційних завдань оцінюється з урахуванням результатів поточного контролю у співвідношенні 80 : 20, де 80 – максимальна оцінка за виконання екзаменаційного завдання, 20 – максимальна оцінка за поточну роботу протягом семестру.

Якщо здобувач вищої освіти упродовж семестру навчання набрав 75 балів та (або) більше, оцінка за екзамен йому може бути виставлена за результатом поточної успішності.

Рівні компетентності	За шкалою КНТЕУ	Критерії оцінювання
1	2	3
Високий (дослідницький)	90-100	Має обґрунтовані та всебічні знання з дисципліни, вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; проводить власні дослідження, може

		використовувати набуті знання та вміння при розв'язанні задач.
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти та узагальнювати, виявляє творчий інтерес до предмету, виконує завдання з повним поясненням та обґрунтуванням, але допускає незначні помилки; може усвідомити нові для нього факти, ідеї.
	75-81	Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням.
Елементарний (репродуктивний)	69-74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні; може самостійно розв'язати та пояснити розв'язання завдання.
	60-68	Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком або відомим алгоритмом.
Низький (фрагментарний)	35-59	Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів та фрагментів матеріалу; під керівництвом викладача виконує елементарні завдання.
	1-34	Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.

Обсяг дисципліни в кредитах та його розподіл (тематичний план)

Назва теми	Кількість годин				Форми контролю
	Усього годин / кредитів	з них			
		лекції	ПЗ	СРС	
Тема 1. Категорійно-понятійний апарат безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик як кількісна оцінка небезпек	12	2	2	8	УО, СУН
Тема 2. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин	13	2	2	9	УО
Тема 3. Техногенні небезпеки та їх наслідки	13	2	2	9	УО, РФ
Тема 4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики.	13	2	2	9	УО, ПТ, СУН
Тема 5. Раціональні умови життєдіяльності людини	13	2	2	9	ПЗ, СУН
Тема 6. Вплив діяльності людини на навколишнє середовище	13	2	2	9	УО, ПТ
Тема 7. Запобігання надзвичайним ситуаціям та організація дій для усунення їх негативних наслідків, застосування засобів індивідуального захисту	13	2	2	9	УО, ПТ
Тема 8. Домедична допомога	13	2	2	9	УО, ПЗ, СУН
Тема 9. Законодавча та нормативна база України про охорону праці	13	2	2	9	УО
Тема 10. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.	13	2	2	9	ВЗ, СУН
Тема 11. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій.	12	2	2	8	УО, ПТ
Тема 12. Основи гігієни, фізіології праці та виробничої санітарії. Фізіологія праці.	13	4	4	5	УО, ПТ
Тема 13. Повітря робочої зони	11	4	4	3	УО, ПЗ
Тема 14. Пожежна безпека	15	4	4	7	УО, ПТ
Разом	180/6	34	34	112	
Підсумковий контроль – екзамен					

Скорочення:

СУН – система управління навчання

ПЗ – практичне заняття;

УО – усне опитування;

РФ – реферативне повідомлення

ПТ - письмове тестування.

II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Зміст дисципліни (теми програми).

Тема 1. Категорійно-понятійний апарат безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. ризик як кількісна оцінка небезпек

Об'єкт та предмет безпеки життя. Основні завдання науки про безпеку людини, історія її розвитку. Основні поняття та визначення безпеки життя. Методологічні основи безпеки життєдіяльності. Ознаки явища безпеки. Безпека життєдіяльності як наука. Зв'язок безпеки життя з іншими дисциплінами. Проблеми безпеки життя та принципи забезпечення. Модель життєдіяльності людини. Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства. Системний підхід у безпеці життєдіяльності. Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек. Види небезпек: мікро- та макро-біологічна, вибухопожежна, гідродинамічна, пожежна, радіаційна, фізична, хімічна, екологічна.

Правове забезпечення та управління безпекою життєдіяльності. Законодавчі акти міжнародного гуманітарного права. Конституційні основи безпеки: право на життя, працю, свободу, соціальний, громадський та державний захист. Система правового захисту та нагляду за дотриманням правової безпеки. Концепція безпеки України. Стратегічний розвиток України у світі завдань забезпечення сталого розвитку людства.

Ризик. Класифікація ризиків. Теорія ризику. Фактори ризику. Структура формування ризиків для здоров'я людини. Визначення ризику як міри реакції безпеки. Категорії безпеки видів професійної діяльності залежно від ризику смерті від нещасних випадків. Методи визначення ризику. Аналіз ризику: оцінка та управління.

Тема 2. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин

Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ: землетрус, карст, осідання ґрунтів над гірничими виробками, зсув, обвал, ерозія ґрунту. Вражаючі фактори, що ними нормуються, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин та навколишнє середовище.

Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ: сильного вітру, урагану, смерчу, шквалу, зливи, сильної спеки, морозу, снігопаду, граду, ожеледі.

Небезпечні гідрологічні процеси і явища: підтоплення, затоплення повеневими або паводковими водами, талими водами та в поєднанні з підняттям ґрунтових вод, підтоплення внаслідок затору льоду, вітрові нагони.

Пожежі в природних екосистемах (ландшафтна, лісова, степова, торф'яна пожежа). Вражаючі фактори природних пожеж, характер їхніх проявів та наслідки.

Біологічні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії.

Характеристика небезпечних мікроорганізмів: найпростіші, гриби, віруси, рикетсії, бактерії. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (холера, сибірка, чума та ін.). Інфекційні захворювання тварин і рослин. Вимоги безпеки під час поширення пандемії COVID-19.

Тема 3. Техногенні небезпеки та їх наслідки

Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу. Класифікація, номенклатура і одиниці виміру вражаючих факторів фізичної та хімічної дії джерел техногенних небезпек.

Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. Рівні виробничих аварій в залежності від їхнього масштабу. Втрати міцності, деформації, провали і руйнування будівель та споруд. Пошкодження енергосистем, інженерних і технологічних мереж. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Вимоги до транспортування небезпечних речовин. Маркування небезпечних вантажів з небезпечними речовинами.

Гідродинамічні об'єкти і їхнє призначення. Причини виникнення гідродинамічних небезпек (аварій). Хвиля прориву та її вражаючі фактори. Вимоги до розвитку і розміщення об'єктів гідродинамічної небезпеки.

Загальні поняття про основи теорії розвитку та припинення горіння. Етапи розвитку пожежі. Зони горіння, теплового впливу, задимлення, токсичності. Небезпечні для людини фактори пожежі. Вибух. Фактори техногенних вибухів, що призводять до ураження людей, руйнування будівель, споруд, технічного устаткування і забруднення навколишнього середовища. Класифікація об'єктів за їхньою пожежо- вибухонебезпекою. Показники пожежо- вибухонебезпеки речовин і матеріалів. Законодавча база в галузі пожежної безпеки. Основи забезпечення пожежної безпеки і матеріалів. Законодавча база в галузі пожежної безпеки. Основи забезпечення пожежної безпеки підприємств, установ, організацій. Відповідальність за порушення (невиконання) вимог пожежної безпеки.

Джерела радіації та одиниці її вимірювання. Класифікація радіаційних аварій за характером дії і масштабами. Фази аварій та фактори радіаційного впливу на людину. Механізм дії іонізуючого випромінювань на тканини організму. Ознаки радіаційного ураження. Гостре опромінення. Хронічне опромінення. Нормування радіаційної безпеки. Рівні втручання у разі радіаційної аварії. Вимоги до розвитку і розміщення об'єктів атомної енергетики. Чорнобильська катастрофа: події, факти, цифри. Категорії зон радіоактивно забруднених територій внаслідок аварії на ЧАЕС. Режимы захисту населення. Захист приміщень від проникнення радіоактивних речовин. Радіаційна безпека під час війни. Дії населення у разі радіаційної аварії та застосування зброї масового ураження.

Класифікація небезпечних хімічних речовин за ступенем токсичності, здатності до горіння, впливом на організм людини. Характеристика класів небезпеки згідно із ступенем їхньої дії на організм людини. Особливості забруднення місцевості, води, продовольства у разі виникнення аварій з викидом небезпечних хімічних речовин.

Тема 4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики.

Глобальні проблеми людства: глобальна біосферна криза, екологічна криза, ресурсна криза, мирне співіснування, припинення гонки озброєння та відвернення ядерної війни, охорона навколишнього природного середовища, паливно-енергетична, сировинна, продовольча, демографічна, інформаційна, ліквідація небезпечних хвороб. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження.

Базові правила безпеки під час війни: правила поведінки під час коменданської години; правила збереження спокою в військових умовах; правила поводження під час виявлення вибухонебезпечних предметів; правила інформаційної безпеки; знаки мінної небезпеки; правила поведінки під час отримання сигналу «Увага всім!».

Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори; збройні напади, захоплення й утримання об'єктів державного значення; встановлення вибухового пристрою у багатолюдному місці, установі (організації, підприємстві), викрадання зброї та небезпечних речовин з об'єктів їхнього зберігання, використання, перероблення або під час транспортування. Класифікація об'єктів щодо забезпечення захисту від терористичних дій. Аналіз аварійних ситуацій під час технологічного тероризму. Антитерористичні критерії оцінки уразливості та підвищення стійкості роботи об'єктів підвищеної небезпеки. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини. Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства.

Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Корупція і криміналізація суспільства. Маніпуляція свідомістю. Розрив у рівні забезпечення життя між різними прошарками населення. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика. Алкоголізм та наркоманія. Зростання злочинності як фактор небезпеки. Види злочинних посягань на людину. Поняття та різновиди натовпу. Поводження людини в натовпі. Фактори, що стійко або тимчасово підвищують індивідуальну імовірність наразитись на небезпеку.

Тема 5. Раціональні умови життєдіяльності людини

Культура життєдіяльності як фактор попередження виникнення небезпечних ситуацій та зменшення їх шкідливого впливу. Основи теорії та практики культури здоров'я людини. Здоров'я людини як медико-біологічна та соціальна категорія. Духовний, психічний, фізичний, соціальний аспекти здоров'я людини. Проблеми здоров'я в житті людини. Здоров'я і патологія. Показники індивідуального здоров'я і здоров'я колективу. Фактори, які забезпечують стабільність здоров'я людини. Прогнозування здоров'я. Захворюваність (інфекційна, гостра, хронічна) та смерть як показники стану здоров'я населення. Фактори ризику, групи ризику. СНІД. Методи протидії залученню до тютюнопаління, вживання алкоголю та наркотиків. Профілактика шкідливих звичок. Профілактика суїциду.

Здоров'я родини. Фактори ризику сім'ї. Репродуктивне здоров'я, вагітність, попередження спадкових хвороб. Догляд за дітьми та їх виховання. Профілактика фізіологічних та психоневрологічних порушень. Оздоровчі традиційні та нетрадиційні системи, медичне оздоровлення. Необхідне фізичне та розумове навантаження та стан здоров'я людини.

Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Захисні властивості людського організму. Види поведінки людини та її психологічна діяльність: психічні процеси, стани, властивості. Поняття про психоемоційні напруження (стрес). Види напруження. Психотипи за реакцією людей на небезпеку. Частота змін стресових станів у людей, що знаходяться в районі НС. Контроль емоційного стану людини під час війни.

Оптимальні та допустимі умови життєдіяльності людини. Екстремальні умови виробничого середовища. Норми забезпечення безпеки життєдіяльності. Відповідність техніко-технологічних засобів вимогам та можливостям людини. Принципи ергономічного проектування. Людський чинник в управлінні соціальними структурами. Організаційні фактори. Проектування та організація праці.

Мікроклімат, освітлення середовища. Механізм дії на працівника температурного фактора, зміни газового складу повітря, звука, світла та інших факторів.

Тема 6. Вплив діяльності людини на навколишнє середовище

Навколишнє середовище та середовище життєдіяльності людини. Класифікація середовищ життєдіяльності, їх характеристика. Сутність поняття техногенної, соціально-природної небезпеки за видами діяльності людини. Інтенсивність прояву небезпечних факторів залежно від виду середовища. Природне, побутове, виробниче, соціально-політичне середовище. Стани природного середовища з точки зору його руйнування людини. Загальна характеристика впливу людини на природне навколишнє середовище. Джерела забруднення оточуючого середовища. Забруднення атмосфери, гідросфери, літосфери. Вплив людини на флору і фауну. Урбанізація. Охорона оточуючого середовища.

Класифікація негативних факторів середовища життєдіяльності та їх характеристика. Гранично допустимий рівень фактора. Класифікація негативних факторів. Методи і технічні засоби визначення й оцінки рівня негативних факторів середовища. Сучасні інформаційні технології, інформаційні небезпеки. Нові види небезпек, що породжуються науково-технічним прогресом.

Безпека харчування. Теорія харчування. Вимоги до якості та безпеки харчових продуктів, продовольчої сировини і супутніх матеріалів. Шляхи надходження шкідливих речовин у харчові продукти. Утворення токсичних речовин у процесі приготування продуктів. Види та класифікація забруднювачів харчових продуктів. Харчові добавки та можливі забруднювачі. Нітрати, нітроти, нітрозаміни в продуктах, шляхи зменшення їх кількості. Пестициди, їх токсичність. Наслідки забруднення харчових продуктів пестицидами. Важкі метали у продуктах харчування. Токсична дія

важких металів. Радіонукліди у харчових продуктах. Харчування в умовах раціонального забруднення. Кількість та допустимі рівні залишків токсичних речовин у харчових продуктах. Державне регулювання належної якості та безпеки харчових продуктів і продовольчої сировини. Основні шляхи запобігання забруднення харчових продуктів. Ризики та профілактика харчових отруень під час війни.

Тема 7. Запобігання надзвичайним ситуаціям та організація дій для усунення їх негативних наслідків, застосування засобів індивідуального захисту

Безпека життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій: ознаки, класифікація та причини виникнення. Загальна характеристика. Надзвичайні ситуації природного, техногенного та воєнного характеру. Специфіка поведінки людей при виникненні надзвичайних ситуацій. Правила безпеки під час війни.

Безпека в умовах кримінальної злочинності та тероризму: криміногенні ситуації, найбільш характерні випадки їх прояву. Безпека в натовпі. Психологія спілкування в конфліктних ситуаціях кримінального характеру. Технічні засоби самооборони. Юридичні документи, що підтверджують права та межі самооборони. Захист особистої власності. Стратегія захисту від тероризму. Кримінально-правова оцінка тероризму. Індивідуальні та колективні дії під час терористичних актів. Застосування цивільними особами зброї у період дії воєнного стану.

Корпоративна безпека. Економічна війна, економічна розвідка та промисловий (комерційний) шпіонаж. Комерційна таємниця. Захист промислової власності. Інтелектуальна власність та її захист. Система забезпечення корпоративної безпеки об'єкта економіки. Комплексний план дій на випадок екстремальної ситуації. Особливості управління підприємством в екстремальних ситуаціях.

Прийоми та способи проведення рятувальних робіт. Типові моделі ситуацій з недопустимим рівнем ризику. Роль інформації у формуванні рішень. Використання захисних споруд, засобів індивідуального захисту, медичних та підручних засобів. Порядок проведення реанімаційних заходів. Надання першої медичної допомоги в різних випадках.

Тема 8. Домедична допомога.

Правові основи виготовлення, застосування та обігу ліків. Органи та документи, що регламентують дану діяльність. Державна фармакопея.

Застосування різних лікарських форм. Поняття про дозу, рецепт, терапевтичний спектр лікувальних засобів. Шляхи введення, метаболізм та виведення лікувальних засобів. Кумуляція, звикання, залежність, абстиненція. Види аптечок. Склад аптечки. Основні способи застосування індивідуальних аптечок. Розташування лікарського приладдя та препаратів. Відпрацювання використання аптечкою.

Первинний огляд постраждалого. Виявлення життєвих показників.

Загальні уявлення про смерть - характеристика термінального стану, клінічної та біологічної смерті. Орієнтуючі (вірогідні) та достовірні ознаки смерті. Поняття про серцево-легеневу реанімацію (СЛР), можливості реанімації в залежності від часу, що минув з моменту припинення серцевої діяльності та дихання та її загальні правила. Техніка проведення оживлення потерпілих: звільнення дихальних шляхів від сторонніх предметів, штучне дихання та непрямий масаж серця. Визначення критеріїв ефективності СЛР, ускладнення та їх профілактика. Алгоритми проведення реанімаційних заходів одним та двома рятувальниками. Критерії ефективності та припинення реанімаційних заходів.

Визначення, класифікація та характеристика кровотеч (артеріальної, венозної, капілярної). Особливості первинних та вторинних кровотеч, їхні причини виникнення. Ознаки внутрішніх та зовнішніх кровотеч. Характеристика залежності стану потерпілого від швидкості витікання та кількості втраченої крові. Способи та технічне виконання тимчасової зупинки кровотеч.

Класифікація, механізм, види травм. Ознаки травми, поняття про комбіновану, сполучну, множинну травму. Механічна травма, характеристика рани, її ознаки, основні класифікації. Пріоритети дій рятувальника на місці події, методика детального огляду потерпілого, види ушкоджень, що вимагають негайного реагування.

Домедична допомога при ушкодженнях екогенними чинниками навколишнього середовища.

Перша медична допомога під час війни. Загальні правила надання першої домедичної допомоги під час війни. Кульове поранення та надання першої домедичної допомоги. Панічна атака: симптоми, перша допомога при настанні панічної атаки.

Тема 9. Законодавча та нормативна база України про охорону праці.

Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.

Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки.

Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці. Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.

Організація роботи працівників під час воєнного стану. Рекомендації для роботодавців щодо організації виконання робіт підвищеної небезпеки під час воєнних (бойових) дій. Рекомендації для роботодавців щодо безпеки та здоров'я на роботі працівників в різних сферах діяльності. Виконання робіт підвищеної небезпеки та експлуатації (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки на період дії воєнного стану.

Проведення позапланових інструктажів з охорони праці про дії працівників та посадових осіб суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану та у разі потрапляння у зону бойових дій.

Тема 10. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.

Загальні положення та визначення. Положення про розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій в організаціях і установах. Мета та завдання розслідування нещасних випадків. Обов'язки роботодавця щодо розслідування нещасних випадків. Обставини, за яких проводиться розслідування.

Розслідування та облік нещасних випадків, хронічних професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Розслідування нещасних випадків. Спеціальне розслідування нещасних випадків. Розслідування професійних захворювань. Організація розслідування, склад комісій з розслідування, основні документи. Форми Н-1 та Н-Т, порядок їх складання, кількість, термін зберігання.

Дослідження та профілактика виробничого травматизму. Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Методи дослідження виробничого травматизму.

Основні технічні та організаційні заходи щодо профілактики травматизму та професійної захворюваності в галузі. Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві (постанова КМУ від 17.04.2019р.). Процедура розслідування нещасних випадків в умовах дії режиму воєнного (надзвичайного) стану. Особливості проведення процедур розслідування нещасних випадків на виробництві, що сталися з працівниками під час виконання трудових обов'язків внаслідок воєнних (бойових) дій, зокрема, бомбардувань, ракетних та артилерійських обстрілів, мінувань територій та приміщень, здійснення масових терористичних актів, що супроводжується загибеллю людей чи руйнувань особливо важливих об'єктів життєзабезпечення тощо.

Тема 11. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій.

Єдина державна система цивільного захисту та її складові. Єдина державна система цивільного захисту. Основні завдання єдиної державної системи цивільного захисту. Функціональні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту. Територіальні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту, їх ланки та субланки. Режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту.

Сили цивільного захисту. Склад та основні завдання сил цивільного захисту. Аварійно-рятувальні служби. Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту. Спеціалізовані служби цивільного захисту. Формування цивільного захисту. Добровільні формування цивільного захисту.

Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій. Інформування у сфері цивільного захисту. Укриття населення у фонді захисних споруд цивільного захисту. Заходи з евакуації. Інженерний захист територій. Радіаційний і хімічний захист населення і територій. Медичний захист, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення. Біологічний захист населення, тварин і рослин. Психологічний захист населення. Організація навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях. Навчання працюючого населення. Навчання здобувачів освіти. Навчання непрацюючого населення.

Тема 12. Основи гігієни, фізіології праці та виробничої санітарії. Фізіологія праці.

Основи фізіології праці. Роль центральної нервової системи в трудовій діяльності людини. Втома. Гігієна праці, її значення. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці. Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці.

Тема 13. Повітря робочої зони.

Робоча зона та повітря робочої зони. Мікроклімат робочої зони. Нормування та контроль параметрів мікроклімату. Заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату.

Склад повітря робочої зони: джерела забруднення повітряного середовища шкідливими речовинами (газами, парою, пилом, димом, мікроорганізмами). Гранично допустимі концентрації (ГДК) шкідливих речовин. Контроль за станом повітряного середовища на виробництві. Заходи та засоби попередження забруднення повітря робочої зони.

Вентиляція. Види вентиляції. Організація повітрообміну в приміщеннях, повітря-ний баланс, кратність повітрообміну. Природна вентиляція. Системи штучної (механічної) вентиляції, їх вибір, конструктивне оформлення. Місцева (локальна) механічна вентиляція.

Тема 14. Пожежна безпека.

Класи виробничих та складських приміщень по вибуховій та пожежній небезпеці. Вогнестійкість будівельних конструкцій і матеріалів.

Протипожежні перешкоди. Забезпечення безпечної евакуації персоналу. Пожежна безпека технологічного устаткування, електрообладнання, систем опалення, вентиляції. Державний пожежний нагляд. Пожежна профілактика при проектуванні і експлуатації промислових об'єктів, будинків, споруд, технологічного обладнання.

Пожежна сигналізація і зв'язок. Засоби гасіння пожеж. Протипожежне водопостачання. Первинні засоби пожежогасіння. Автоматичні засоби пожежогасіння на об'єктах галузі.

Структура навчальної дисципліни.

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час
Розуміння теоретичних та методологічних засад безпеки життя та її категорійно-понятійного апарату	<p style="text-align: center;">Тема 1.</p> <p style="text-align: center;"><i>Категорійно-понятійний апарат безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек.</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Ризик як кількісна оцінка небезпек</i></p> <p style="text-align: center;">Лекція № 1.</p> <p style="text-align: center;">План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Об'єкт та предмет безпеки життя (БЖД). 2. Основні поняття, завдання, визначення та історія розвитку безпеки життя. 3. Методологічні основи та явища безпеки життєдіяльності. Зв'язок безпеки життя з іншими дисциплінами. 4. Проблеми безпеки життєдіяльності та принципи забезпечення. Модель життєдіяльності людини. <p style="text-align: center;">Рекомендовані джерела:</p> <p><i>Основні: 1-21.</i></p> <p><i>Додаткові: 22-29.</i></p> <p><i>Інтернет-джерела: 30-39.</i></p>	2
	<p style="text-align: center;">Самостійна робота студентів:</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до практичного заняття. На основі опрацювання спеціалізованої літератури, фахових періодичних видань, Інтернет-джерел, власного досвіду.</p>	8
	<p style="text-align: center;">Практичне заняття № 1.</p> <p style="text-align: center;">План практичного заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кількісна оцінка ризику 2. Ознайомлення із природою походження небезпек, умовами реалізації негативної дії небезпеки на людину, кількісною оцінкою ступеня ризику. 3. Розрахунок індивідуального ризику. 	2

<p>Знати: різні класифікації, типи природніх небезпек; вміти: розрізняти і класифікувати різні природні небезпеки.</p>	<p>Тема 2 . Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин.</p> <p>Лекція № 2.</p> <p>План лекції:</p> <p>1. Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ: землетрус, карст, осідання ґрунтів над гірничими виробками, зсув, обвал, ерозія ґрунту.</p> <p>2. Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ.</p> <p>3. Небезпечні гідрологічні процеси і явища: підтоплення, затоплення повеневими або паводковими водами, талими водами та в поєднанні з підняттям ґрунтових вод, підтоплення внаслідок затору льоду.</p> <p>Рекомендовані джерела: <i>Основні: 1-3; 7; 9; 11-13; 16-21.</i> <i>Додаткові: 25.</i> <i>Інтернет-джерела: 30; 33-34; 36-37; 39.</i></p> <p>Самостійна робота студентів:</p> <p>1. Вивчення та доповнення матеріалу лекції.</p> <p>2. Підготовка до практичного заняття.</p> <p>3. Написання рефератів.</p> <p>Практичне заняття № 2.</p> <p>План практичного заняття:</p> <p>1. Пожежі в природних екосистемах (ландшафтна, лісова, степова, торф'яна пожежа).</p> <p>2. Вражаючі фактори природних пожеж, характер їхніх проявів та наслідки.</p> <p>3. Біологічні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії.</p> <p>4. Характеристика небезпечних мікроорганізмів: найпростіші, гриби, віруси, рикетсії, бактерії.</p>	<p>2</p> <p>9</p> <p>2</p>
--	--	----------------------------

<p>Знати: розуміння сутності техногенних небезпек та їх наслідків; вміти: визначати рівень небезпеки.</p>	<p>Тема 3. Техногенні небезпеки та їх наслідки Лекція № 3. План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори. 2. Класифікація, номенклатура і одиниці виміру вражаючих факторів фізичної та хімічної дії джерел техногенних небезпек. 3. Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. <p>Рекомендовані джерела: <i>Основні: 1-3; 7; 9; 11-13; 16-21.</i> <i>Додаткові: 25.</i> <i>Інтернет-джерела: 30; 33-34; 36-37; 39.</i></p> <p>Самостійна робота студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до практичного заняття. 2. Написання рефератів за вибором студента з таких тем: «Законодавча база в галузі пожежної безпеки», «Вибух». <p>Практичне заняття № 3. План практичного заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гідродинамічні об'єкти і їхнє призначення. 2. Причини виникнення гідродинамічних аварій. 3. Класифікація ВПНО України 4. Географія ВПН 	<p>2</p> <p>9</p> <p>2</p>
<p>Знати класифікацію соціально-політичних небезпек вміти визначати ризики і уникати конфліктів.</p>	<p>Тема 4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Лекція № 4. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація соціально-політичних небезпек. 2. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження. 3. Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори; збройні напади, захоплення й утримання об'єктів державного значення. <p>Рекомендовані джерела: <i>Основні: 1-3; 7; 9; 11-13; 16-21.</i> <i>Додаткові: 25.</i> <i>Інтернет-джерела: 30; 33-34; 36-37; 39.</i></p>	<p>2</p>

	<p align="center">Самостійна робота студентів:</p> <p>1. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до практичного заняття.</p> <p>Написання рефератів за вибором студента з таких тем: «Особливості впливу інформації на здоров'я людини», «Соціальні фактори».</p> <p align="center">Практичне заняття № 4.</p> <p align="center">План практичного заняття:</p> <p>1. Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини.</p> <p>2. Корупція і криміналізація суспільства. Маніпуляція свідомістю.</p> <p>3. Розрив у рівні забезпечення життя між різними прошарками населення.</p> <p>4. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика. Алкоголізм та наркоманія.</p>	<p align="center">9</p> <p align="center">2</p>
<p>Знати культура життєдіяльності як фактор попередження виникнення небезпечних ситуацій та зменшення їх шкідливого впливу; вміти визначати фактори, які забезпечують стабільність здоров'я людини.</p>	<p align="center">Тема 5. Раціональні умови життєдіяльності людини</p> <p align="center">Лекція № 5.</p> <p align="center">План лекції:</p> <p>1. Культура життєдіяльності як фактор попередження виникнення небезпечних ситуацій та зменшення їх шкідливого впливу.</p> <p>2. Основи теорії та практики культури здоров'я людини.</p> <p>3. Здоров'я людини як медико-біологічна та соціальна категорія.</p> <p align="center">Рекомендовані джерела:</p> <p><i>Основні: 1-3; 6-7; 9; 11-13; 16-21.</i></p> <p><i>Додаткові: 25.</i></p> <p><i>Інтернет-джерела: 30; 33-34; 36-37; 39.</i></p> <p align="center">Самостійна робота студентів:</p> <p>1. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до практичного заняття.</p> <p>2. Підготовка відповіді на питання: «Здоров'я людини», «Профілактика суїциду».</p> <p align="center">Практичне заняття №5.</p> <p align="center">План практичного заняття:</p> <p>1. Духовний, психічний, фізичний, соціальний аспекти здоров'я людини..</p> <p>2. Здоров'я і патологія. Показники індивідуального здоров'я і здоров'я</p>	<p align="center">2</p> <p align="center">9</p> <p align="center">2</p>

	<p>колективу.</p> <p>3. Захворюваність (інфекційна, гостра, хронічна) та смерть як показники стану здоров'я населення.</p>	
<p>Знати: теоретичні та методологічні засади впливу життєдіяльності людини на навколишнє середовище; вміти: визначати нові тенденції збереження НС.</p>	<p>Тема 6. Вплив життєдіяльності людини на навколишнє середовище Лекція № 6. План лекції:</p> <p>1. Навколишнє середовище та середовище життєдіяльності людини. Класифікація середовищ життєдіяльності, їх характеристика.</p> <p>2. Сутність поняття техногенної, соціально-природної небезпеки за видами діяльності людини.</p> <p>3. Інтенсивність прояву небезпечних факторів залежно від виду середовища. Природне, побутове, виробниче, соціально-політичне середовище.</p> <p>Рекомендовані джерела: <i>Основні: 1-3; 7; 9; 11-13; 16-21.</i> <i>Додаткові: 25.</i> <i>Інтернет-джерела: 30; 33-34; 36-37; 39.</i></p> <p>Самостійна робота студентів:</p> <p>1. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до практичного заняття.</p> <p>2. Написання рефератів за вибором.</p> <p>Практичне заняття № 6. План практичного заняття:</p> <p>1. Вплив людини на флору і фауну. Урбанізація. Охорона оточуючого середовища.</p> <p>2. Класифікація негативних факторів середовища життєдіяльності та їх характеристика.</p> <p>3. Гранично допустимий рівень фактора. Класифікація негативних факторів.</p> <p>4. Методи і технічні засоби визначення й оцінки рівня негативних факторів середовища.</p>	<p>2</p> <p>9</p> <p>2</p>

<p>Знати: сутності надзвичайних ситуацій та організації дій для усунення негативних наслідків; вміти: визначати рівень надзвичайної ситуації.</p>	<p>Тема 7. Запобігання надзвичайним ситуаціям та організація дій для усунення їх негативних наслідків, застосування засобів індивідуального захисту</p> <p>Лекція № 7.</p> <p>План лекції</p> <p>1. Безпека життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій: ознаки, класифікація та причини виникнення.</p> <p>2. Надзвичайні ситуації природного, техногенного та воєнного характеру.</p> <p>3. Специфіка поведження людей при виникненні надзвичайних ситуацій.</p> <p>Рекомендовані джерела: <i>Основні: 1-3; 7; 9; 11-13; 16-21.</i> <i>Додаткові: 25; .</i> <i>Інтернет-джерела: 30; 33-39.</i></p> <p>Самостійна робота студентів:</p> <p>1. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до практичного заняття.</p> <p>2. Підготовка відповіді на питання: «Технічні засоби самооборони».</p> <p>Практичне заняття № 7.</p> <p>План практичного заняття:</p> <p>1. Стратегія захисту від тероризму. Кримінально-правова оцінка тероризму. Індивідуальні та колективні дії під час терористичних актів.</p> <p>2. Корпоративна безпека: джерела загроза безпеки об'єкта економіки. Система забезпечення корпоративної безпеки.</p> <p>3. Економічна війна, економічна розвідка та промисловий (комерційний) шпіонаж. Комерційна таємниця.</p> <p>4. Захист промислової власності. Інтелектуальна власність та її захист.</p> <p>5. Комплексний план дій на випадок екстремальної ситуації.</p>	<p>2</p> <p>9</p> <p>2</p>
---	---	----------------------------

<p>Знати поняття надання домедичної допомоги; вміти: надавати домедичну допомогу.</p>	<p>Тема 8. Домедична допомога Лекція №8. План лекції: 1. Поняття про домедичну допомогу, клітину, тканину, орган, систему органів та організм. 2. Система органів руху і опори. 3. Система органів дихання 4. Система органів травлення. Рекомендовані джерела: <i>Основні: 8; 1-3; 7; 9; 11-13; 16-21.</i> <i>Додаткові: 25; .</i> <i>Інтернет-джерела: 34-35; 37; 39.</i> Самостійна робота студентів: 1. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до практичного заняття. 2. Підготовка відповіді на питання: «Положення про надання домедичної допомоги».</p> <p>Практичне заняття № 8. План практичного заняття: 1. Правила надання домедичної допомоги різних пошкодженнях і травмах. <i>(підготувати презентації)</i></p>	<p>2</p> <p>9</p> <p>2</p>
<p>Знати: правові та організаційні основи охорони праці (положення, законодавчі та нормативні акти, за якими формуються принципи безпечної життєдіяльності підприємства).</p>	<p>Тема 9. Законодавча та нормативна база України про охорону праці Лекція № 9. План лекції: 1. Законодавчі акти про охорону праці. Правове поле. 2. Основні положення законодавства про працю та охорону праці. 3. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Рекомендовані джерела: <i>Основні: 4-5; 10; 14-15.</i> <i>Додаткові: 22-24; 26-29.</i> <i>Інтернет-джерела: 31-39.</i> Самостійна робота студентів: 1. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до практичного заняття. 2. Підготовка відповіді на питання: : «Нормативні документи з Охорони праці».</p>	<p>2</p> <p>9</p>

	<p align="center">Практичне заняття № 9.</p> <p align="center">План практичного заняття:</p> <p>1. Місце і значення СУОП у системі управління та функціонування підприємства.</p> <p>2. Основні завдання управління охороною праці, удосконалення нормативної бази з охорони праці, обов'язки роботодавця, організація служби охороною праці на підприємстві.</p> <p>3. Контроль, аналіз, прогнозування, профілактика травматизму та професійної захворюваності на виробництві.</p>	2
<p>Знати: вимоги до розслідування та обліку нещасних випадків;</p> <p>вміти: визначати порядок розслідування.</p>	<p>Тема 10. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.</p> <p align="center">Лекція № 10.</p> <p align="center">План лекції:</p> <p>1. Вимоги Закону України «Про охорону праці» щодо розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій.</p> <p>2. Порядок розслідування нещасних випадків і професійних захворювань, аварій на виробництві.</p> <p>3. Документування обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.</p> <p align="center">Рекомендовані джерела:</p> <p><i>Основні: 4-5; 10; 14-15.</i></p> <p><i>Додаткові: 22-24; 26-29.</i></p> <p><i>Інтернет-джерела: 31-39.</i></p> <p align="center">Самостійна робота студентів:</p> <p>1. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до практичного заняття.</p> <p>2. Підготовка відповіді на питання.</p> <p align="center">Практичне заняття № 10.</p> <p align="center">План практичного заняття:</p> <p>1. Визначення факторів трудового процесу за показниками важкості та напруженості праці.</p> <p>2. Документування обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.</p>	2
		9
		2

<p>Знати основні положення захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій.</p>	<p>Тема 11. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій.</p> <p>Лекція № 11.</p> <p>План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Єдина державна система цивільного захисту та її складові. 2. Сили цивільного захисту. 3. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. <p>Рекомендовані джерела: <i>Основні: 1-3; 7-9; 11-13; 18-21.</i> <i>Додаткові: 22; 24.</i> <i>Інтернет-джерела: 30; 35-37; 39.</i></p> <p>Самостійна робота студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до практичного заняття. 2. Підготовка відповіді на питання: «Зміни до Кодексу цивільного захисту України в сучасних воєнних умовах». <p>Практичне заняття № 11.</p> <p>План практичного заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Описати завдання і обов'язки суб'єктів господарювання з забезпечення цивільного захисту. 2. Відповідно до варіанту скласти детальний аналіз завдань і обов'язків суб'єктів господарювання з забезпечення цивільного захисту. 3. Описати права та обов'язки працівників спеціальності соціального забезпечення у сфері цивільного захисту. 	<p>2</p> <p>8</p> <p>2</p>
---	---	----------------------------

<p>Знати: основи гігієни, фізіології праці та виробничої санітарії; вміти володіти методикою інтегрального бального оцінювання важкості праці</p>	<p>Тема 12. Основи гігієни, фізіології праці та виробничої санітарії. Фізіологія праці.</p> <p>Лекція № 12.</p> <p>План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Атестація робочих місць. Аналіз умов праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища. 2. Роль центральної нервової системи в трудовій діяльності; втома. 3. Вплив характеру праці, санітарії виробничих процесів, обладнання, сировини, продуктів на функціонування організму в цілому та окремих систем. <p>Лекція № 13.</p> <p>План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основи фізіології праці 2. Гігієна праці, її значення. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці. 3. Мікроклімат робочої зони <p>Рекомендовані джерела:</p> <p><i>Основні: 4-5; 10; 14-15.</i></p> <p><i>Додаткові: 22-24; 26-29.</i></p> <p><i>Інтернет-джерела: 31-40.</i></p> <p>Самостійна робота студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до практичного заняття. 2. Підготовка відповіді на питання: «Види діяльності людини протягом життя». <p>Практичне заняття № 12.</p> <p>План практичного заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Види навантаження на центральну нервову систему. 2. Умови внутрішнього середовища. 3. Залучення до роботи м'язів та фізіологічні витрати. <p>Практичне заняття № 13.</p> <p>План практичного заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Категорії робіт за величиною загальних енерговитрат організму. 2. Ергономіка. 3. Професії, які шкідливо впливають на організм. 	<p>2</p> <p>2</p> <p>5</p> <p>2</p> <p>2</p>
---	---	--

Знати мікроклімат робочої зони, класифікацію шкідливих домішок; вміти робити розрахунки	<p align="center">Тема 13. Повітря робочої зони.</p> <p align="center">Лекція № 14.</p> <p align="center">План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення понять «робоча зона» та «повітря робочої зони». 2. Мікроклімат робочої зони, нормування та контроль параметрів мікроклімату. Загальні заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату. 3. Класифікація шкідливих домішок повітряного середовища за характером дії на організм людини. 	2
	<p align="center">Лекція № 15.</p> <p align="center">План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Склад повітря робочої зони: джерела забруднення повітряного середовища шкідливими речовинами (газами, парою, пилом, димом, мікроорганізмами). 2. Гранично допустимі концентрації (ГДК) шкідливих речовин. 3. Заходи та засоби попередження забруднення повітря робочої зони. <p align="center">Рекомендовані джерела:</p> <p><i>Основні: 4-5; 10; 14-15.</i></p> <p><i>Додаткові: 22-24; 26-29.</i></p> <p><i>Інтернет-джерела: 31-39.</i></p>	2
	<p align="center">Самостійна робота студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до практичного заняття. Підготовка відповіді на питання: «Штучна та природня вентиляція». 	3
	<p align="center">Практичне заняття № 14.</p> <p align="center">План практичного заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальні заходи та засоби попередження забруднення виробничого повітряного середовища та захисту працюючих. 2. Дослідження природного та штучного виробничого освітлення. 3. Технічна естетика. 4. Системи сигнально-запобіжних кольорів. 	2
	<p align="center">Практичне заняття № 15.</p> <p align="center">План практичного заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вентиляція. Види вентиляції. 2. Організація повітрообміну в приміщеннях. <p>Природна вентиляція. Штучна вентиляція.</p>	2

<p>Знати причини виробничих пожеж; вміти запобігти пожежі</p>	<p>Тема 14. Пожежна безпека. Лекція № 16. План лекції: 1. Основні нормативні документи, що регламентують вимоги щодо пожежної безпеки. 2. Основні причини пожеж. 3. Статистика та динаміка пожеж.</p> <p>Лекція № 17. План лекції: 1. Пожежна сигналізація і зв'язок. 2. Засоби гасіння пожеж. 3. Протипожежне водопостачання.</p> <p>Рекомендовані джерела: <i>Основні: 4-5; 10; 14-15.</i> <i>Додаткові: 22-24; 26-29.</i> <i>Інтернет-джерела: 31-40.</i></p> <p>Самостійна робота студентів: 2. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до практичного заняття. Підготовка презентації на тему: «Пожежі на виробництві».</p> <p>Практичне заняття № 16. План практичного заняття: 1. Вимоги пожежної безпеки. 2. Засоби виявлення пожеж. 3. Види горіння. Пожежонебезпечні властивості матеріалів і речовин. 4. Категорії об'єктів за пожежо- та вибухонебезпечністю. 5. Види горіння і способи його припинення.</p> <p>Практичне заняття № 17. План практичного заняття: 1. Первинні засоби пожежогасіння. 2. Автоматичні засоби пожежогасіння на об'єктах галузі. 3. Наймасштабніші пожежі в Україні.</p>	<p>2</p> <p>2</p> <p>7</p> <p>2</p> <p>2</p>
<p>Всього</p>		<p>180</p>

III. Рекомендовані джерела:

Основна література:

1. Сукач Ю.Г., Сукач Р.Ю., Ткачук Р.Л., Синельников О.Д. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях: практичний посібник. Львів, Видавництво «Растр-7», 2021. 260 с.
2. Сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Дії населення в умовах надзвичайних ситуацій воєнного характеру. <https://dsns.gov.ua/uk/abetka-bezpeki/diyi-naseleння-v-umovax-nadzvicainix-situacii-vojenного-xarakteru>.
3. Чалий Д.О., Сукач Ю.Г., Сукач Р.Ю., Гаврись А.П. Адміністративно-правова діяльність у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки: навчально-методичний посібник. Львів, Видавництво «Растр-7», 2021. 213 с.
4. Березуцький В. В. Ризик орієнтований підхід в охороні праці / В. В. Березуцький. – Харків. : LAP Lambert Academic Publishing, 2019. – 108 с.
5. Заюков І.В., Кобилянський О.В., Пугач С.С. Охорона праці в галузі управління та адміністрування. Вінниця : ВНТУ, 2019. 91 с.
6. Заюков І.В. Самозбереження здоров'я зайнятого населення України: теоретико-методологічні та прикладні аспекти забезпечення : монографія. Вінниця : ПП ТД «Едельвейс і К», 2019. 388 с.
7. Березуцький В.В., Березуцька Н. Л., Богодист А. О. Безпека людини у сучасних умовах: монографія. Харків : ФОП Мезіна В.В., 2018. 208 с.
8. Волянський П. Б., Гринзовський А. М. Домедична допомога в екстремальних ситуаціях та медичний захист населення в надзвичайних ситуаціях : навчальний посібник. Київ : ІДУЦЗ, 2018. 216 с.
9. Бедрій Я. І., Пічі В.М. Безпека життєдіяльності. Короткий навчальний словник-довідник. Львів: Магнолія, 2018. 217 с.
10. Коновалова О.В. Охорона праці в галузі: навчальний посібник. Київ : ЦНЛ, 2017. 98 с.
11. Запорожець О.І. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 448 с.
12. Запорожець О. І., Михайлюк В. О., Хапмурадов Б. Д. Цивільний захист : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 264 с.
13. Коцан І. Я., Дмитрук О. Ю., Желібо Є. П. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник. Харків : Фоліо, 2014. 462 с.
14. Желібо Є. П., Баранова Н. І., Коваленко В. В. Охорона праці в органах державної податкової служби: навчальний посібник для ВНЗ. Ірпінь. 2012. – 328 с.
15. Кобилянський О. В., Заюков І.В. Охорона праці. Підсумкова державна атестація магістрів. Вінниця : ВНТУ, 2013. 74 с.

16. *Безпека життєдіяльності : нормативні документи для навчальних закладів. 4-те вид., допов. і перероб. Київ. Основа, 2010. 1024 с.*
17. *Безпека життєдіяльності : опорний конспект лекцій / О. С. Болілій, Л. А. Карпенко. Київ. КНТЕУ, 2013. 82 с.*
18. *Безпека життєдіяльності : підручник / О. І. Запорожець, Б. Д. Халмурадов, В. І. Применко, В. О. Михайдюк, Т. Я. Коніцула. Київ. Центр учбової літератури, 2013. 448 с.*
19. *Вдовенко І. С. Методика викладання курсу безпеки життєдіяльності : навч. посібник. Київ. Кондор, 2011. 196 с.*
20. *Геврик Є. О. Безпека життєдіяльності : навч. посібник. Київ. Ельга-Н, КНТ, 2007. 384с.*
21. *Мягченко О. П. Безпека життєдіяльності людини та суспільства : навч. посібник. Київ. Центр учбової літератури, 2010. 384 с.*

Додаткова література

22. *Заюков І.В., Кобилянський О.В., Пугач С.С. Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з дисципліни «Цивільний захист та охорона праці в галузі» (модуль охорона праці в галузі) для здобувачів освітнього ступеня «Магістр» заочної форми навчання. Вінниця : ВНТУ, 2020. 24 с.*
23. *Кобилянський О.В., Заюков І.В. Методичні вказівки до самостійної та індивідуальної роботи студентів з дисципліни «Основи охорони праці та безпеки життєдіяльності». Галузі знань 07 – «Управління та адміністрування». Спеціальність 073 – «Менеджмент». Модуль «Основи охорони праці». Вінниця : ВНТУ, 2018. 36 с.*
24. *Заюков І.В. Методичні вказівки до самостійної та індивідуальної роботи студентів з дисципліни «Цивільний захист та охорона праці в галузі управління і адміністрування». Галузь знань 07 – «Управління та адміністрування». Спеціальність 073 – «Менеджмент». Модуль «Охорона праці в галузі управління та адміністрування». Вінниця : ВНТУ, 2018. 33 с.*
25. *Березюк О.В., Лемешев М.С., Заюков І.В., Королевська С.В. Безпека життєдіяльності : практикум. Вінниця : ВНТУ, 2017. 98 с.*
26. *Заюков І. В., Кобилянський О. В., Королевська С. В. Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з дисципліни «Охорона праці в галузі» для студентів спеціальності 7(8).03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування». Вінниця : ВНТУ, 2016. 29 с.*
27. *Протоєрейський О. С., Запорожець О. І. Охорона праці в галузі: навчальний посібник. Київ : Книжкове вид-во НАУ, 2013. 268 с.*
28. *Третьяков О. В., Зацарний В. В., Безсонний В. Л. Охорона праці: навчальний посібник з тестовим комплексом на CD. Київ : Знання, 2010. 167 с.*
29. *Ткачук К. Н., Халімовський М. О., Зацарний В. В. Основи охорони праці: підручник. Київ : Основа, 2014. 444 с.*

Інформаційні ресурси

30. *Сайт Верховної Ради України. Кодекс цивільного захисту України. Київ. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>.*

31. Сайт Верховної Ради України. *Кодекс законів про працю України*. Київ. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
32. Сайт Верховної Ради України. *Закон України «Про охорону праці»*. Київ. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>.
33. Сайт Верховної Ради України. *Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки»*. Київ. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>.
34. Сайт Верховної Ради України. *«Основи законодавства України про охорону здоров'я»*. Київ. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>.
35. Сайт Верховної Ради України. *«Про захист населення від інфекційних хвороб»*. Київ. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text>.
36. Сайт Верховної Ради України. *Закон України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»»*. Київ. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text>.
37. Сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій. *Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях*. Київ. 2022. URL: <https://dsns.gov.ua/uk/navchannya-naselennya-diyam-u-nadzvichaynih-sitaciyah>.
38. Сайт Державної служби України з питань праці. *Нормативна база. Показчик нормативно-правових актів з охорони праці*. Київ. 2022. URL: <https://dsp.gov.ua/pokazhchyk-normatyvno-pravovykh-aktiv-z/>.
39. Сайт Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ. *Бібліотека. Нові надходження*. Вінниця. 2022. URL: <http://lib.vtei.edu.ua/index.php/vydannia-biblioteky/novi-nadkhodzhennia>.
40. Служба охорони праці. *Зразок інструкції з охорони праці для соціального робітника*. Київ. URL: https://pro-op.com.ua/contacts?from=statbloc_bottommenu_link.